

"Bu semanın arza bakan, cennete dikkat eden, binler müdakkik gözlerimiz biz." cümlesinin izahını yapar mısınız, yani yıldızlar her iki âleme de nazar ediyorlar mı?

"Hem semavat meydanında, denizinde, fezasındaki yıldızlar ise, mutî neferler, muntazam sefineler, harika tayyareler, acâip lâmbalar gibi vaziyetiyle, senin saltanat-ı ulûhiyetinin şâsaasını gösteriyorlar. Ve o ordunun efradından bir yıldız olan Güneş'imizin seyyarelerinde ve zeminimizdeki vazifelerinin delâlet ve ihtarıyla Güneş'in sâir arkadaşları olan yıldızların bir kısmı âhret âlemlerine bakarlar ve vazifesiz değiller; belki bâki olan âlemlerin güneşleridirler."(1)

Bütün maddi âlem, âhret ve gayb âleminin üstünde tenteneli bir perdedir. O âlemlerle, bu maddi âlem arasında alışveriş olması gayet normaldir. Yıldızların, nurunu cennetten, ateşini de cehennemden aldığına dair hadisler de mevcuttur. Bu hadislerden birisi şu şekildedir:

"Muhakkak ki, yaz sıcağının şiddeti, cehennem sıcağındandır."(2)

Şahit olduğumuz şu kâinat, âhret âlemlerinden kopuk değildir. Aralarında bir irtibat, bir münasebet vardır. Mekân olarak bir uzaklık söz konusu değildir. Zira âhret âlemi yanında, maddî âlem bir nokta gibidir ve onun dairesi içindedir. Ahret âlemi binanın temeli, dünya ve kâinat ise; bu temel üstünde duran bir menzil gibidir. Bu yüzden aralarında sıkı bir irtibat, sıkı bir alışveriş vardır.

Bizi aldatan husus ise; iki âlemin hayat şartlarıdır. Nasıl deniz içindeki hayat şartı ile karadaki hayat şartı farklı ise; aynı şekilde âhret âleminin hayat şartları ile maddî âlemdeki hayat şartları birbirinden farklıdır. Uzaklık bu noktadadır, yoksa zaman, boyut ve derinlik açısından iç içedirler. Üstad bu manaya şu ibareler ile işaret ediyor:

"Elcevap: Cehennemnin yeri, **قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ * لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ** bazı rivâyatla, **'tahte'l-arz'** denilmiştir. Başka yerlerde beyan ettiğimiz gibi, küre-i arz, hareket-i seneviyesiyle, ileride mecma-ı haşir olacak bir meydanın etrafında bir daire çiziyor. Cehennem ise, arzın o medar-ı senevîsi altındadır

---

demektir. Görünmemeleri ve hissedilmemeleri, perdeli ve nursuz ateş olduğu içindir. Küre-i arzın seyahat ettiği mesafe-i azîmede pek çok mahlûkat var ki, nursuz oldukları için görünmezler. Kamer, nuru çekildikçe vücudunu kaybettiği gibi, nursuz çok küreler, mahlûklar, gözümüzün önünde olup göremiyoruz. (...)"

"Hem perde-i gayb içindeki âlem-i âhirete ait menzilleri dünya gözümüzle görmek ve göstermek için, ya kâinatı küçültüp iki vilâyet derecesine getirmeli veyahut gözümüzü büyütüp yıldızlar gibi gözlerimiz olmalı ki, yerlerini görüp tayin edelim. وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ. Ahiret âlemine ait menziller bu dünyevî gözümüzle görülmez. Fakat, bazı rivâyâtın işârâtıyla, âhiretteki cehennem bu dünyamızla münasebettardır. Yazın şiddet-i hararetine مِنْ فِيحٍ جَهَنَّمَ denilmiştir."(3)

Maddî âlemin bu gaybî âlemler üzerinde nakışlı bir perde olması, insanın imtihanı içindir. Şâyet insan, iman ve tefekkür nazarı ile bu nakışlı perdeye, yani maddî âlemlere bakarsa, arkasında o gaybî âlemleri derecesine göre görür. Ama insan küfür ve fık nazarı ile bu nakışlı perdeye bakarsa, bu perde karanlık ve kesif hale gelir, arkasını göstermez. Gaybî âlemler, bütün insanlara zahir olsa idi, meselâ; hepimiz cennet ve cehennemi görseydik, imtihan sırrı bozulur, Ebu Cehil ile Ebu Bekir (r.a) aynı seviyede kalırdı. Mücadele ve mücahede manası gider, her şey yeknesak ve müsavi olurdu. Bu sebepten dolayı maddî âlem, manevî âlemler üzerinde nakışlı bir perde olarak düzenlenmiştir.

Ahiret âlemi, bu kâinata göre çok geniştir. Cenâb-ı Hak, derecesi en aşağıda olan bir mü'mine, beş yüz sene genişliğinde bir cennet vaad etmiştir. Böyle azametli bir cennet menzilinun yanında, şu kâinat çok küçük kalır.

Dipnotlar:

- 1) bk. [Şualar, Üçüncü Şua \(Münâcât\)](#).
- 2) bk. Buharî, Mevâkî: 9, 10; Müslim, Mesâcid: 180, 181; Ebû Dâvud, Salât: 4; Tirmizî, Mevâkî: 5; Nesâî, Mevâkî: 5.
- 3) bk. [Mektubat, Birinci Mektup](#).